

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MUSİKİSİ ANASANAT DALI
TÜRK MÜZİĞİ PROGRAMI**

**SÖZLÜ THM EZGİLERİNDE SAZ BÖLÜMLERİNİN
MELODİK OLARAK DÜZENLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Fatih YILDIRIM**

**Danışmanı
Doç. Metin EKE**

İstanbul – 2014

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, T.C Haliç Üniversitesi Türk Musikisi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmada, mevcut olan bazı bulgulardan faydalanarak; TRT Türk Halk Müziği Repertuarında bulunan türküler, karşılaştırılmalı bir şekilde incelenmiş ve elde edilen bilgiler doğrultusunda, sadece söz bölümü mevcut olan TRT THM repertuarından seçilen farklı yörelere ait bazı türkülerin, saz bölümleri düzenlenmiştir.

Düzenleme aşamasına hazırlayıcı olması açısından, saz ve söz bölümleri mevcut olan ve THM repertuarında bulunan bazı türkülerin melodik analizleri yapılmış ve çıkarılan sonuçlardan, yapılan düzenlemeleri destekleyici mahiyette bilgiler elde edilmiştir.

Tez çalışmamda beni yönlendiren danışman hocam Doç. Metin EKE'ye, TRT THM repertuarı derleme çalışmalarında bulunarak, yüzlerce eseri bizlere kazandıran ve bu eserler vasıtasıyla, bilimsel araştırma ortamında bu çalışmayı yapabilmeme vesile olan Öğr. Gör. Yücel PAŞMAKÇI hocama en içten dileklerle teşekkür ederim.

İstanbul 2014

Fatih Yıldırım

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
İÇİNDEKİLER LİSTESİ	iii
KISALTMALAR	viii
ŞEKİLLER	ix
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
2. THM EZGİLERİNDE YÖRESELLİĞİ (OTANTİK) BELİRTEN UNSURLAR	3
2.1 Sözsüz Ezgilerde Yöreselliği Belirten Unsurlar.....	3
2.1.1 Motif	3
2.1.2 Tavır.....	4
2.2 Sözlü Thm Ezgilerinde Yöreselliği (Otantik) Belirten Unsurlar.....	6
2.2.1 Ağız.....	6
2.2.2 Söyleme Şekli (Hançere)	6
3. TRT REPERTUARINDA BULUNAN DEĞİŞİK YÖRELERDEN SEÇİLEN EZGİLERİN SAZ VE SÖZ BÖLÜMLERİNİN ANALİZİ	9
3.1 Saz ve Söz Bölümleri Birbirine Benzerlik Gösteren Ezgiler ve Analizle İlgili Bilgiler.....	9
3.1.1 Melodik ve Ritmik Varyant	9
3.1.2 Zemin ve Nakaratı İhtiva Eden Söz Bölümündeki Nakarat Bölümünün Saz Bölümü Olarak Yazıldığı Ezgiler.....	11
3.1.2.1 Çiçekten Harman Olmaz	11
3.1.2.1.1 Çiçekten Harman Olmaz Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Bölümünün Analizi	12
3.1.2.2 Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım.....	13

3.1.2.2.1 Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi	14
3.1.2.3 Kadem Bastı	15
3.1.2.3.1 Kadem Bastı Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi .	16
3.1.2.4 Altın Hızmav Mülayim	17
3.1.2.4.1 Altın Hızma Mülayim Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi	18
3.1.2.5 Portakal Dilim Dilim	19
3.1.2.5.1 Portakal Dilim Adlı Türkünün Saz Ve Söz Bölümünün Analizi	20
3.1.2.6 Uzun İnce Bir Yoldayım	21
3.1.2.6.1 Uzun İnce Bir Yoldayım Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi	24
3.1.2.7 Gönül Gurbet Ele Varma.....	25
3.1.2.7.1 Gönül Gurbet Ele Varma Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analiz	26
3.2 Saz Ve Söz Bölümleri Farklı Olan Ezgiler	27
3.2.1 Çay Benim Çeşme Benim.....	27
3.2.2 Demirciler Demir Döğer Tunç Olur	28
3.2.3 Gidin Bulutlar Gidin	30
3.2.4 Gitme Bülbül	32
3.2.5 Necibe'nin Kaşları Kare.....	34

4. TRT REPERTUARINDA SADECE SÖZ BÖLÜMÜ OLAN EZGİLERİN

SAZ BÖLÜMLERİNİN DÜZENLENMESİ	36
4.1 Müzik Düzenlemesi Nedir?.....	36
4.2 Farklı Yörelere Seçilen Bazı Ezgilere Yapılan Saz Düzenlemelerinde Kullanılan Yöntem	36
4.3. Farklı Yörelere Seçilen Bazı Ezgilerin Saz Düzenlemeleri.....	37
4.3.1 Alıda Verin Benim Barutumu Saçmamı	37
4.3.1.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	37
4.3.1.2 Saz Düzenlemesinde Kullanılan Yöntem.....	38
4.3.1.3 Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	38

4.3.1.4 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	38
4.3.2 Bahçeye Gel Bahçeye	39
4.3.2.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler	40
4.3.2.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	40
4.3.2.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	40
4.3.3 Dünmü Burdaydın.....	41
4.3.3.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	41
4.3.3.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	42
4.3.3.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	42
4.3.4 Gine Bahar Geldi	43
4.3.4.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	44
4.3.4.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	44
4.3.4.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	44
4.3.5 Gökyüzünde Bölük Bölük Durnalar	45
4.3.5.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	46
4.3.5.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	46
4.3.5.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ..	46
4.3.6 Havada Bulut Yok.....	47
4.3.6.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	47
4.3.6.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	48
4.3.6.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	48
4.3.7 Hey Onbeşli.....	49
4.3.7.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	50

4.3.7.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	50
4.3.7.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	50
4.3.8 İbrişim Örmüyorlar	51
4.3.8.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	52
4.3.8.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	52
4.3.8.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	52
4.3.9 Taşa Verdim Yanımı	53
4.3.9.1 Ezgilerin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler.....	54
4.3.9.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	54
4.3.9.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması ...	54
4.3.10 Tutam Yar Elinden.....	55
4.3.10.1 Ezgilerin Türü Ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler	56
4.3.10.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	56
4.3.10.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması	56
4.3.11 Yollar Seni Gide Gide Usandım	57
4.3.11.1 Ezgilerin Türü Ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler	58
4.3.11.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	58
4.3.11.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması	58
4.3.12 Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	60
4.3.12.1 Ezgilerin Türü Ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler	61
4.3.12.2 Ezgilerin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler.....	61

4.3.12.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması	61
5. SONUÇ.....	62
6. KAYNAKLAR	64
7. ÖZGEÇMİŞ.....	65

KISALTMALAR

Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
İ.T.Ü	: İstanbul Teknik üniversitesi
THM	: Türk Halk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon

ŞEKİL LİSTESİ

	<u>Sayfa No.</u>
Şekil 2.1 : Motif	3
Şekil 2.2 : Motif	4
Şekil 2.3 : Motif	4
Şekil 2.4 : Motif	4
Şekil 2.5 : Varyant.....	9
Şekil 3.1 : Türkü Notası	11
Şekil 3.2 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	12
Şekil 3.3 : Türkü Notası	13
Şekil 3.4 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	14
Şekil 3.5 : Türkü Notası	15
Şekil 3.6 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	16
Şekil 3.7 : Türkü Notası	17
Şekil 3.8 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	18
Şekil 3.9 : Türkü Notası	19
Şekil 3.10 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	20
Şekil 3.11 : Türkü Notası	23
Şekil 3.12 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	24
Şekil 3.13 : Türkü Notası	25
Şekil 3.14 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	26
Şekil 3.15 : Türkü Notası	27
Şekil 3.16 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması	29
Şekil 3.17 : Türkü Notası	31
Şekil 3.18 : Türkü Notası	33
Şekil 3.19 : Türkü Notası	35
Şekil 4.1 : Türkü Notası	37
Şekil 4.2 : Motif	38
Şekil 4.3 : Tezene vuruş şeması	38

Şekil 4.4 : Düzenlenen saz bölümü notası	38
Şekil 4.5 : Türkü Notası	39
Şekil 4.6 : Motif	40
Şekil 4.7 : Tezene vuruş şeması	40
Şekil 4.8 : Düzenlenen saz bölümü notası	40
Şekil 4.9 : Türkü Notası	41
Şekil 4.10 : Motif	42
Şekil 4.11 : Tezene vuruş şeması	42
Şekil 4.12 : Düzenlenen saz bölümü notası	42
Şekil 4.13 : Türkü Notası	43
Şekil 4.14 : Motif	44
Şekil 4.15 : Tezene vuruş şeması	44
Şekil 4.16 : Düzenlenen saz bölümü notası	44
Şekil 4.17 : Türkü Notası	45
Şekil 4.18 : Motif	46
Şekil 4.19 : Tezene vuruş şeması	46
Şekil 4.20 : Düzenlenen saz bölümü notası	46
Şekil 4.21 : Türkü Notası	47
Şekil 4.22 : Motif	48
Şekil 4.23 : Tezene vuruş şeması	48
Şekil 4.24 : Düzenlenen saz bölümü notası	48
Şekil 4.25 : Türkü Notası	49
Şekil 4.26 : Motif	50
Şekil 4.27 : Tezene vuruş şeması	50
Şekil 4.28 : Düzenlenen saz bölümü notası	50
Şekil 4.29 : Türkü Notası	51
Şekil 4.30 : Motif	52
Şekil 4.31 : Tezene vuruş şeması	52
Şekil 4.32 : Düzenlenen saz bölümü notası	52
Şekil 4.33 : Türkü Notası	53
Şekil 4.34 : Motif	54
Şekil 4.35 : Tezene vuruş şeması	54
Şekil 4.36 : Düzenlenen saz bölümü notası	54
Şekil 4.37 : Türkü Notası	55

Şekil 4.38 : Motif	56
Şekil 4.39 : Tezene vuruş şeması	56
Şekil 4.40 : Düzenlenen saz bölümü notası	56
Şekil 4.41 : Türkü Notası	58
Şekil 4.42 : Motif	58
Şekil 4.43 : Tezene vuruş şeması	58
Şekil 4.44 : Düzenlenen saz bölümü notası	59
Şekil 4.45 : Türkü Notası	60
Şekil 4.46 : Motif	61
Şekil 4.47 : Tezene vuruş şeması	61
Şekil 4.48 : Düzenlenen saz bölümü notası	61

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Fatih YILDIRIM
Anabilim Dalı : Türk Müziği
Programı : Türk Müziği
Tez Danışmanı : Doç. Metin EKE
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Ocak 2014

SÖZLÜ THM EZGİLERİNDE SAZ BÖLÜMLERİNİN MELODİK OLARAK DÜZENLENMESİ

ÖZET

Haliç Üniversitesi Türk Musikisi Anabilim Dalında hazırlanan bu çalışma 5 bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde; bu konu başlığının seçilme sebebi konunun kapsamı ve çalışmada uygulanan yöntemler açıklanmıştır.

2. bölümde THM ezgilerinde yöreselliği belirten unsurlar ile ilgili gerekli bilgiler verilmiştir. Hem sözlü hem de sözsüz ezgiler göz önünde bulundurularak, sözsüz ezgilerde Motif ve Tavır, sözlü ezgilerde Ağız ve Söyleme Şekli (Hançere) ile ilgili detaylı bilgiler verilmiştir.

3. bölümde TRT THM Repertuarında bulunan farklı yörelerden seçilen sözlü ezgilerin saz ve söz bölümleri ile ilgili melodik analiz yapılmıştır. 1. kısımda saz ve söz bölümleri birbirine benzerlik gösteren ezgilerin melodik yapıları; motif, melodik ve ritmik varyant açısından değerlendirilmiştir. 2. kısımda ise saz ve söz bölümleri birbirinden farklılık gösteren ezgilerle ilgili örnekler sunulmuştur. Bu ezgilerde melodik ve ritmik varyant bakımlarından hiçbir benzerlik göstermedikleri açıklanmaya çalışılmıştır.

4. bölümde TRT Repertuarında sadece söz bölümü olan ezgilere saz bölümleri düzenlenmiştir. Bu bölümde düzenleme ili ilgili açıklama, saz bölümü düzenlenecek olan ezgilerin Türleri ve yöresindeki geleneksel bağlama tavrı hakkında detaylı bilgiler yer almaktadır. Bundan önceki bölümlerde verilen açıklamalar ve örnekleme bu bölümde yapılan çalışmaya katkı sağlamış ve düzenlemeyi olumlu yönde desteklemiştir.

5. bölüm olan sonuç bölümünde ise, saz bölümleri düzenlenen bu türkülerle ilgili değerlendirmeler yapılmış, düzenlemelerle ilgili olarak genel bilgiler verilmiştir

Anahtar Kelimeler: Müzik, Türkü, Motif, Düzenleme.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Fatih YILDIRIM
Field : Turkish Music
Program : Turkish Music
Supervisor : Assoc. Prof. Metin EKE
Degree Awarded and Date : Master – January 2014

ARRANGEMENT OF INSTRUMENTAL SECTIONS MELODICALLY IN LYRICAL TURKISH FOLK MUSIC (THM) TUNES

ABSTRACT

The study which has been prepared in Halic University, Major of Turkish Music is composed of 5 sections.

Introduction section explains the motives for choosing this topic, scope of the topic and methodology implemented under the study.

Section 2 sums up necessary details as to the elements indicating locality in THM tunes. Both lyric and non-lyric tunes have been taken into consideration and detailed information is given as to Motif and Manner in non-lyric tunes and special forms known as "Ağız" and "Mode of Vocalizing (hançere in Turkish)" in lyric tunes.

Section 3 focuses on melodic analyses on instrumental and lyric sections of lyric tunes selected from among different localities as included in THM repertory of TRT. Melodic structures of tunes with similarities in terms of instrumental and lyric sections are evaluated for motifs and melodic and rhythmic variants in the first part.

Second part, on the other hand, is made up of examples as to tunes which are different from one another in terms of instrumental and lyric sections. It is concluded that the tunes do not have any similarities concerning their melodic and rhythmic variants.

Section 4 is dedicated to arranging instrumental sections for tunes with solely lyric sections in TRT Repertory. This section includes explanations as to the arrangement as well as detailed information regarding types of tunes of which instrumental sections shall be arranged and traditional "bağlama" manner in the locality. Explanations and exemplifications included in the previous sections have contributed to the study and promoted the arrangement positively.

Section 5, which is the conclusion part, provides evaluations as to the works of which instrumental sections have been arranged in addition to granting general information about the arrangements.

Keywords: Music, Ballad, Motif, Arrangement .

1. GİRİŞ

Türküler, halk edebiyatının sözlü geleneğinden doğan ağızdan ağıza yaşatılan genellikle yaratıcısı bilinmeyen ezgilerdir. Yörelerdeki, halk yaşamında sahip oldukları gelenek-görenek, ikâmet ettikleri bölgenin coğrafi şartları yörenin müziğine belirleyici özellikler kazandırmıştır. Yöre halkı kendini o türkülerde bulmaktadır. Çünkü türkülerde anlatılan konular, o türkülerin yakılmasına neden olan olaylar, o yörede yaşayan insanlar tarafından yakılmışlardır.

Yörenin gelenek-görenek, iklim ve coğrafi konumlarındaki farklılıklar, bir bütün olarak insanların yaşam biçimlerini etkilemiştir. Yöresellik (otantik), yörenin müziğinde de belirgin olarak kendini göstermiştir. Her yörenin kendine özgü tavrı ve söyleyiş şekli (hançere) vardır. Söyleyiş şeklinde yöre ağzı da önemli bir rol oynamaktadır.

Çok güç şartlarda yapılan derlemelerle, THM repertuarına kazandırılan ezgiler büyük bir özveriyle yapılan çalışmaların sonucudur. Bu çalışmalarda, başta Muzaffer Sarısözen olmak üzere, Ahmet Adnan Saygun, Yusuf Ziya Demirci, Ferruh Arsunar, Mahmut Ragıp Gazimihal, Ferit Alnar, Necip Kâzım Akses, Halil Bedîi Yönetken, teknisyen Rıza Yetişen, Sadi Yaver Ataman, Adnan Ataman, Ahmet Yamacı, Yücel Paşmakçı, Nida Tüfekçi, Emin Aldemir, Osman Özdenkçi, Mustafa Geceyatmaz ve başka birçok değerli musikîşinasların önemi yadsınamaz.

Belli bir süre içerisinde derlenmiş olan THM ezgilerinin, eksiklik ve hata içermemeleri düşünülemez. Halk, ezgilerini kendi duygularını ifade edecek şekilde hatasız olarak üretmiştir. Ama bu ezgiler derlenip notaya alındıktan sonra bazılarında, icracılar açısından birtakım eksiklikler görülmektedir. Bazı ezgiler, kaynak kişinin sadece sesinden derlenmişlerdir. Bu nedenle, notalarında saz bölümü bulunmamaktadır. Saz bölümlerinin, yeniden derleme çalışmaları yapılarak tespit edilmeleri mümkün görülmemektedir. Bu nedenle, mevcut olan bilgilerden hareket etmek ve bu eksikliği telâfi etmek gereklidir.

Bu alışma, notalarında sadece söz bölümü olan bazı ezgilerin, saz bölümlerinin düzenlenmesi ile ilgilidir. Saz ve söz bölümleri, mevcut olan ezgilerin analizleri (motif, melodik varyant, ritmik varyant) yapılarak, yöre tavırları ve ezgilerin türleri de göz önünde bulundurularak, saz bölümü olmayan değişik yöre ezgilerine saz bölümleri düzenlenmiştir. Hemen hemen bütün yörelerimizde “Bağlama” çalındığı için bu düzenlemeler bağlama için yapılmıştır.

2. THM EZGİLERİNDE YÖRESELLİĞİ (OTANTİK) BELİRTEN UNSURLAR

2.1 Sözsüz Ezgilerde Yöreselliği Belirten Unsurlar

2.1.1 Motif

Motif, bir müzik yapıtının tümüne ya da bir bölümüne, çeşitli yönlerden birliktelik sağlayan, belirleyici küçük birimdir. Bu birim, bir yapıtın ritminde (tartımında) melodisinde (ezgisinde) ya da armonisinde (ahenginde, uyumunda) yinelendikçe kendini belli eder (Sözer, 1996: 481).

Türkü formu içindeki en önemli unsur motiflerdir. Motif: “Ekseriya iki, nadiren üç, çabuk tempolu eserlerde dört ölçüden oluşan en küçük bir müzik fikri ve form unsurudur. Türkünün içerdiği ana fikir, işlenen olayın karakteri motifi belirler. Türkü de diğer müzik formları gibi müzik cümlelerinden oluşur. Cümleler motiflerin birleşerek art arda dizilişleri ile müzikal bir anlam ifade ederek, türkü formunu oluşturur. Motifi türkünün ana fikri ve işlenen olayın karakteristiği belirler. Ana fikir hem motifi hem de ritmi belirler, etkiler. Cümle ise motiflerden oluşmuş ve kendi başına belirli bir müzikal anlam ifade eden, art arda dizilişi ile türkünün tümünü oluşturan bölümlerdir (Feyzioğlu, 2012: 187-198).

Motiflerdeki notalardan en az bir tanesi ritmin kuvvetli vuruşuna isabet etmelidir.

Örnek:

Şekil 2.1 : Motif

Bazı durumlarda, bir ritm şekli herhangi bir müzik ifadesini belirtir. Bazen de birkaç ritm bir araya gelerek motifleri oluşturur. Türk halk müziğinde 8 adet ana motif vardır:

Ana Motifler Tablosu

Şekil 2.2 : Motif

Yukarıda belirtilen bu ana motiflerin değerleri küçültülebilir veya büyütülebilir.

Şekil 2.3 : Motif

Ayrıca, tabloda görülen ana motifler kendi aralarında birleşerek değişik motiler şeklinde karşımıza çıkabilirler.

Şekil 2.4 : Motif

2.1.2 Tavır

Tavır, bir yöreye ait ezgilerin melodik yapılarının, halk müziği sazları ile icra edilmesinde kullanılan bir kavramdır. Kullanımında bütünden bireyselliğe inebiliyoruz. Bağlama tavrı, kaval tavrı, kemane tavrı, sipsi tavrı vb. Bağlama için

kullandığımız zaman yöreye ait sözlü ve sözsüz ezgilerin, tezenenin tellere vuruşlarında belli bir hareket ve düzen içermesi anlaşılmaktadır (Eke, 2005: 210-220).

Bu anlamda tezeneyi nasıl tuttuğumuzdan başlayarak, tezeneyi nasıl vurduğunuz, telleri nasıl kullandığımız, parmaklarınızı perdelere nasıl bastığımız vb. önem kazanmaktadır. Bağlama çalan biri için tavrın anla-mı, sağ ve sol elde uyguladığı ve yerel repertuar üzerindeki hakimiyetini sergilemekte sıkça başvurduğu karakteristik teknikler demektir (http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/makale/O-Ozturk_6.html).

Tavırlarda, ritmik usul ile ezgi arasında sıkı bir beraberlik vardır. Bireysel tavırlarda, icracılarda aynı ezgiyi çalmalarına rağmen farklılıklar görülür.

Bazı yörelerimizde bağlama, o yörenin kendine has mızrap tavrı ile icra edilmektedir. Başlıca yöresel tavırlarımız; Konya tavrı, Sürmeli tavrı, Silifke tavrı, Kayseri tavrı, Trakya tavrı, Teke tavrı, Karadeniz tavrı, Giresun tavrı, Aşık tavrıdır.

Bağlama tavrını belirleyen önemli unsurlardan biri, türkünün söz bölümündeki kelimelerin ihtiva ettiği anlam ve verdiği mesajı, saz bölümünde de tezene ile belirtebilmektir.

İcracının, ezgideki birim değeri oluşturan nota kalıplarındaki motifleri tezeneyi tellere vurarak seslendirirken, sözlerle verilmek istenen mesajı özümsemiş olması ve o duyguları hissettirmesi yöresel tavrı daha iyi icra etmesinde büyük önem taşır.

Her yörenin kendine özgü bir tavrı vardır. bir sanatçının kendi yöresi dışındaki bir bölgenin ezgisini icrasında, tavrı ve üslup anlamında eksiklikler olabilir. Usta bir bağlama sanatçısı olan Sn. Nida Tüfekçi'nin; “bir yöre ezgisini çok iyi icra etmek için, o yörede yaşamak, o yörenin havasını teneffüs etmek, o yöre toprağına ayak basmak gereklidir”, şeklindeki açıklamaları otantik icranın ne kadar önemli olduğunu belirtmektedir (Eke, 2005: 210-220).

Türk milleti, kendi tarihine ve hayat tarzına göre yarattığı müziğinin karakterine uygun enstrümanlar geliştirmekte üstün meziyetler göstermiştir. Tezeneli, Üflemeli, Yaylı ve Vurmalı olarak dört ana grupta topladığımız bu sazlar, yöre veya bölgelerin müzik karakterlerine göre, değişik icra (çalış) tarzlarına sahiptir. Bu değişik icra tarzlarının ortaya çıkışında sebep olan faktörler sırasıyla “sazların doğal yapıları” (teknik yapı, akort ve perde sistemleri), “çalış teknikleri” (tezene-parmak ilişkisi,

üfleme tekniği, yay çekme tekniği-parmak ilişkisi, vuruş teknikleri), “dış etkiler” (yöresel ritim, melodi özellikleri) ve “icranın (insan unsurunun) müzikal ruhudur” (http://www.muzikeğitimcileri.net/bilimsel/makale/O-Ozturk_6.html).

2.2 Sözlü THM Ezgilerinde Yöreselliği (Otantik) Belirten Unsurlar

2.2.1 Ağız

Ağız, dilin coğrafi farklılıklar nedeniyle, söyleyiş farklılıklarını gösteren kollarıdır. Türk Halk Müziğinde, “Ağız” genellikle ses icrası için kullanılır. Sözlü ezgilerde türü belirleyen bir ögedir.

Türkiye düzeyinde her yörede kullanılan 2 ağız vardır: Kadın ağızı ve erkek ağızı. Bunun dışında da yöre ağızları vardır: Yöre ağızlarına örnek verecek olursak; Karadeniz Ağızı, Azeri Ağızı, Şark Ağızı, Orta Anadolu Ağızı, Rumeli Ağızı, Barak Ağızı, Arguvan Ağızı, vb...

Ağız Türkçe içinde, bir bölgede görülen söyleyiş farklarının adıdır. Söyleyiş farkları da salt bölgeler ya da kentler arasında görülmez. Köyler arasında bile bu tür ayrılıklara rastlanabilir. Söz konusu olan, biçimsel bir başkalık değil, bir ses değişimidir. Söz gelimi, Karadeniz ağzında (g) sesinin (c) gibi çıkarıldığı görülür. “Celdum, cittum”. Ağız dediğimiz bu söyleyiş farklarının oluşumunda, kişilerin konuşma ve işitme organlarından coğrafi özelliklere, toplumsal yaşayışa dek çeşitli etkenler söz konusudur (Altıok, Aral, 2011).

2.2.2 Söyleme Şekli (Hançere)

Söyleme şekli (Hançere), ezginin sözlerinin yöre ağızı ve yöresel üslûpla melodik olarak ifadesidir. Türkü icralarında izlenen en önemli özelliklerden birisi Hançere tekniğidir. Bu teknikler tamamen yörelerin ağız yapısına ve melodik yapısına paralel olarak ortaya çıkmıştır. Mesela Konya ve Yozgat yöresindeki trill’li hançere yapısı, Doğu Anadolu bölgesinde yer alan hiçbir yörede görülmez. Yörelere göre değişen tavırlar, Hançere yapısı için de mevcuttur.

Türk Halk Müziğinde bölgesel olarak Ege, Orta Anadolu, Doğu Anadolu, Karadeniz, Akdeniz gibi birçok yörede farklı ve etkileyici hançere teknikleri mevcuttur. Ancak bu hançere farklılıkları halk müziğinde sadece notalamada gösterilerek belirtilmeye çalışılıyor olsa da bu durum halk müziği icracıları için açıklayıcı bir ifade değildir.

Kullanılan dil de kullanılan hançere de boğumlanma (Artikülasyon) noktasında odaklanmakta ve halk müziği için önemi açıkça ortaya çıkmaktadır (Altıok, Aral, 2011).

Türkünün sözlerinin melodi ile ifadesi birtakım hususiyetleri de beraberinde getirmektedir.

Her müzik türünün kendine özgü bir diksiyon ve üslûbunun olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Halk musikimizin bilinen özelliği, bölgesel oluşuna, yani her türkünün doğduğu ve geliştiği coğrafyanın ağız ile söylenmesine bağlı olmasıdır.

Bir eserin söz ve müziğinde hecelerin uzunluğu, kısalığı, kelime ve notların vurgu yerleri ile cümlelerin vurgu ve durgu yerlerindeki uyum, prozodisi hakkında olumsuz bir eleştiriye fırsat vermeyecektir (Yardım, “Prozodi Dediğin).

Prozodi, “Güfteli eserlerde sözün besteye taksim edilmesini anlatan ilimdir.

Selahattin İçli'nin prozodi ile ilgili olarak, vurguladığı temel konulardan biri; “konuşur gibi şarkı söylenmesidir. İşin doğası bunu gerektirir. Doğal konuşma biçimindeki vurguların, ses uzunluklarının ve kısalıklarının müziğe aynen aktarılması gerekir. Konuşma ritminin, müziğe yansması da ritmik ölçülerde olmalıdır. Söz ve müzik arasındaki uyum, doğru müzikteki en önemli parametredir.

Prozodi, bütün musikilerde söz konusu olan ve her milletin kendi dilinin tabii bir gereği sayılan, vazgeçilmesi mümkün olmayan bir ilimdir. Prozodi “vurgu” ile birlikte her dilin en esaslı unsuru ve her an teneffüs edilen, yaşanan, duyulan en belirgin vasfıdır. Vurgu, bir hecenin diğerlerine göre daha kuvvetle, daha şiddetli olarak söylenmesi demektir. Konuşma monoton değildir. Bazı heceler daha kuvvetli bazı heceler daha zayıf telaffuz edilir. Kuvvetli telaffuz, hava akımının boğumlama sırasında meydana gelen çarpma veya sürtünme diğerlerine göre daha kuvvetli ise, yani hece daha şiddetli söyleniyorsa o hece “vurgulu hece” adını alır. Konuşana ve kullanımına göre değişen vurguya “ihtiyârî (hissi vurgu), konuşana ve kullanışa göre değişmeyen, herkesçe uyulması gereken vurguya “tabii (mantikî) vurgu denir. Dilin yapısı ve mâna ile doğrudan doğruya ilgilidir. Heceler genellikle uzunlu-kısalı olmakla birlikte, notalarken vurguların uzun hecelere rastlamasına dikkat edilir. Hecelere uzunlu- kısalı notalar uygulanmak istenirse, uzun değerdeki notaların, asıl vurguları taşıyan hecelere veya kapalı (uzun) hecelere; kısa değerdeki notaların vurgusuz veya açık (kısa) hecelere getirilmesine dikkat edilmelidir. Bu arada

hecelere gereğinden fazla uzunluk verilmesinden veya aşırı kısa değerler kullanılmasından kaçınılmalıdır. Vurgu musikinin can damarıdır (Tekin, 2011: 329-354).

Türk Halk Müziği sözlü ezgilerinde prozodi hataları bulunmamaktadır. Çünkü yaşanan bir olayı ardından irticalen (Doğaçlama) olarak ve o olayı özümsemiş birileri tarafından sanki aylarca düşünölüp yakılmış ezgi özelliği göstermektedirler.

3. TRT REPERTUARINDA BULUNAN DEĞİŞİK YÖRELERDEN SEÇİLEN EZGİLERİN SAZ VE SÖZ BÖLÜMLERİNİN ANALİZİ

3.1 Saz ve Söz Bölümleri Birbirine Benzerlik Gösteren Ezgiler ve Analiziyle İlgili Bilgiler

Saz ve söz bölümleri birbirine benzerlik gösteren ezgilerin analizi; motif, melodik varyant ve ritmik varyant bakımından mukayese edilerek yapılmıştır.

3.1.1 Melodik ve ritmik varyant

Melodik Varyant: Bir ezginin içinde ya da bir başka ezgi içinde aynı perdelerden meydana getirilmiş melodi benzerlikleridir. Bu benzerlikler tıpatıp olabildiği gibi, veya iki not değişikliğinde de varyant sayılabilir.

Ritmik Varyant: Melodiler ister aynı olsun, ister farklı olsun; nota değerlerindeki benzerliktir (Önalı, 1995).

Şekil 2.5: Varyant

1=3=5

2=6

4=8 numaralı motifler melodik varyant özelliği göstermektedir.

4=8=9 numaralı motifler ritmik varyant özelliği göstermektedir (Önaldı, 1995).

Saz ve söz bölümlerinde benzerlik gösteren müzik cümlelerinin motif ve ölçülerdeki melodik cümlecik olarak melodik ve ritmik varyant özelliği göstermeleri gerekir. Söz bölümündeki nakarat ihtiva eden bölümün, saz bölümü olarak aynı motiflerle tıpatıp tekrar edilmemesi gerekir. Bazı motiflerin farklılık göstermeleri normal karşılanmalıdır. Çünkü söz bölümünde türküdeki yaşanan olayın yöre ağzı ve yörede mevcut olan hançere ile duygu dolu bir ifadesi,

Saz bölümünde ise ezginin melodik ve ritmik yapısına bağlı kalınarak yöresel tavrın da ön planda olarak çalgı ile ifadesi mevcuttur.

3.1.2 Zemin ve Nakaratı İhtiva Eden Söz Bölümündeki Nakarat Bölümünün Saz Bölümü Olarak Yazıldığı Ezgiler

3.1.2.1 Çiçekten Harman Olmaz

YÖRESİ: MALATYA

KİMDEN ALINDIĞI: FAHRİ KAYAHAN

DERLEYEN: T. R.T.

NOTAYA ALAN: ALTAN DEMİREL

ÇİÇEKTEN HARMAN OLMAZ

3

5

7

9

ÇİÇEK TEN HAR MA NOL MAZ YAR DER DE DER MA NOL MAZ

DARIL MIŞ GÜ LE BÜL BÜL GE LİP DALI NA KON MAZ

LOY LOY Dİ LOY LOY LOY LOY LOY Dİ LOY LOY LOY

Şekil 3.1 : Türkü notası

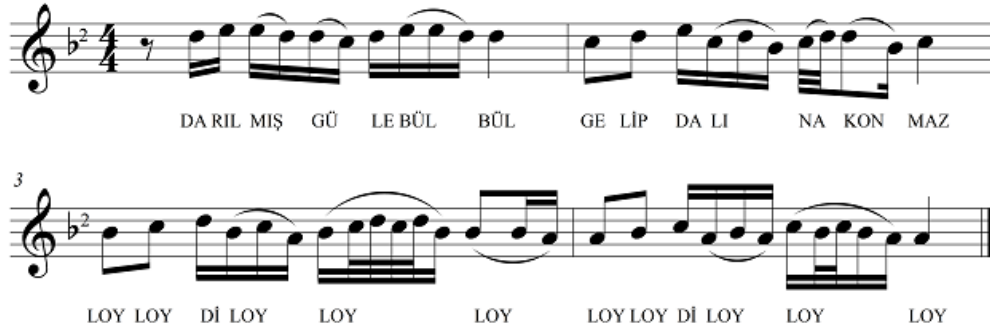

3.1.2.1.1 Çiçekten Harman Olmaz Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi

ÇİÇEKTEN HARMAN OLMAZ (SAZ BÖLÜMÜ)

ÇİÇEKTEN HARMAN OLMAZ (SÖZ BÖLÜMÜ)

Şekil 3.2 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması

Saz bölümünün 2. ölçüsünün 3. motifi, söz bölümünün 2. ölçüsünün 3. motifinde senkop şeklinde görülmektedir. Ritmik motif farklılığı mevcuttur. Böylece “na kon” heceleri vurgulu bir şekilde ifade edilmiştir. Saz bölümünün 3. ölçüsünün 3. motifi aynı şekilde “loi” hecesindeki vurgunun daha kuvvetli olması için 6’lı motif şeklinde ifade edilmiştir.

Bazı motiflerdeki nedeni açıklanan farklılıklara rağmen bir bütün olarak düşünüldüğünde, Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler birbirlerinin melodik ve ritmik varyantlarıdır.

3.1.2.2 Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım

YÖRESİ: ERZİNCAN

KİMDEN ALINDIĞI: AŞIK DAİMİ

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MİNE YALÇIN

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM

NE AĞ LAR SIN BE NİM ZÜL FÜ Sİ YAHIM BU DA GE LİR BU DA GE ÇER AĞ LA MA

GÖK LE RE E RİŞ Dİ Fİ GA NİM A HIM

BU DA GE LİR BU DA GE ÇER AĞ LA MA BU DA GE LİR BU DA GE ÇER AĞ LA MA

Şekil 3.3 : Türkü notası

3.1.2.2.1 Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM
(SAZ BÖLÜMÜ)

NE AĞLARSIN BENİM ZÜLFÜ SİYAHIM
(SÖZ BÖLÜMÜ)

Şekil 3.4 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması

Saz bölümünde yer alan 1. ölçüdeki 2'li ve 3'lü motif söz bölümünün 1. ölçüsünde daha sade ve düz olarak tek heceye tek nota gelecek şekildedir. Aynı şekilde saz bölümündeki 4. ölçü de yer alan motifler de söz bölümünün 4. ölçüsünde daha sade ve heceye karşı tek not olarak görülmektedir. Saz bölümündeki 7. ve 8. ölçüdeki motifler söz bölümünde daha yalın bir biçimde sadece sözü ifade edecek şekildedir.

Saz bölümündeki motifler bağlama tavrını ifade etmektedir ve ritmik motif farklılığı görülmektedir.

Bazı motiflerdeki nedeni açıklanan farklılıklara rağmen, bir bütün olarak düşünüldüğünde, Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler birbirlerinin melodik ve ritmik varyantlarıdır.

3.1.2.3 Kadem Basti

YÖRESİ: ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI: RACİ ALKIR

DERLEYEN: ERZURUM RADYOSU

NOTAYA ALAN: NİDA TÜFEKÇİ

KADEM BASTI (SEFA GELDİN) _DİVAN_

The musical score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The melody consists of eight lines of music, each with a measure number (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15) at the beginning. The lyrics are written below the notes, with some words underlined. The score ends with a double bar line and repeat dots.

KA DEM BAS Dİ GÖ NÜL TAH Dİ
A SUL TA NİM SA FA GEL DİN
Dİ Lİ PÜR REN Gİ TA BU DER
DE DER MA NİM SA FA GEL DİN

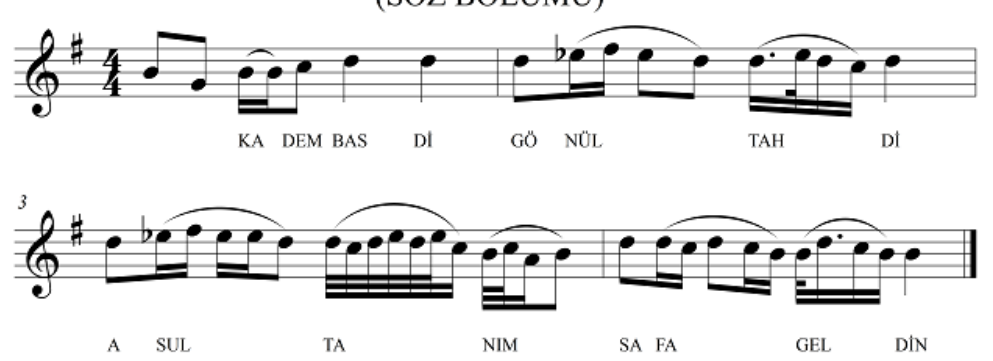
Şekil 3.5 : Türkü notası

3.1.2.3.1 Kadem Basti Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi

KADEM BASTI
(SAZ BÖLÜMÜ)

KADEM BASTI
(SÖZ BÖLÜMÜ)

KA
DEM BAS
DI GÖ
NÜL TA
H DI

A SUL TA NIM SA FA GEL DİN

Şekil 3.6 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması

Söz bölümünün 1. ölçüsünün 2. motifi 3'lü bir motif olarak saz bölümündeki 1. ölçünün 2. motifinden farklılık göstermektedir. "Kadem" kelimesinde "dem" hecesindeki vurguyu arttırmak için bu 3'lü bir motif halindedir. Türkçemizde vurgu 2 heceli kelimelerde sondadır. Söz bölümünün 3. ölçüsündeki 4. motif ile, 4. ölçüsündeki 3. motif aynı şekilde vurguyu daha belirgin şekilde ifade etmek için, saz bölümündeki aynı ölçülere denk gelen motiflerden ritmik olarak farklılık göstermektedirler.

Bazı motiflerdeki nedeni açıklanan farklılıklara rağmen bir bütün olarak düşünüldüğünde, Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler birbirlerinin melodik ve ritmik varyantlarıdır.

3.1.2.4 Altın Hıznav Mülayim

YÖRESİ: KERKÜK

KİMDEN ALINDIĞI: ABDURRAHMAN KIZILAY

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: NİDA TÜFEKÇİ

ALTIN HIZNAV MÜLAYİM

ALTUN HIZ MAV MÜ LA YİM SE Nİ HAK TAN

Dİ LE YİM YAZ GÜ NÜ

TEM MUZ DA SEN TER LE MEN Sİ LE YİM

GÜN GÖR DÜM

GÜN LER GÖR DÜM SE Nİ GÖR DÜM ŞA DOL DUM

Şekil 3.7 : Türkü notası

3.1.2.4.1 Altın Hıznav Mülayim Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi

ALTIN HIZMAV MÜLAYİM (SAZ BÖLÜMÜ)

ALTIN HIZMAV MÜLAYİM (SÖZ BÖLÜMÜ)

Şekil 3.8: Saz ve söz bölümü karşılaştırması

Saz bölümünün 1. ölçüsündeki 3'lü motif saz bölümünde 6'lı motif halindedir. "mav" hecesinin daha etkili söylenmesi mümkün olmuştur. Aynı şekilde saz bölümünün 2. ölçüsündeki 3'lü motif söz bölümünün 2. ölçüsünde 5'li motif ve saz bölümünün 3. ölçüdeki 3'lü motif de saz bölümünde 6'lı motif, saz bölümünün 4. ölçüdeki 2'li motif, söz bölümünün 4. ölçüsünde 4'lü motif şeklinde farklılık göstermiş ve heceleri daha vurgulu hale getirmiştir. Ritmik motif farklılığı görülmektedir.

Bazı motiflerdeki nedeni açıklanan farklılıklara rağmen bir bütün olarak düşünüldüğünde, Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler birbirlerinin melodik ve ritmik varyantlarıdır.

3.1.2.5 Portakal Dilim Dilim

YÖRESİ: TOKAT ARTOVA Bütet Köyü

KİMDEN ALINDIĞI: YÖRE EKİBİ

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: TALİP ÖZKAN

PORTAKAL DİLİM DİLİM

The image shows a musical score for the song 'Portakal Dilim Dilim'. It is written in staff notation with a key signature of one sharp (F#) and a time signature of 10/8. The score consists of eight lines of music, each with a measure number (10, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15) and a corresponding line of lyrics. The lyrics are: POR TA KAL Dİ LİM Dİ LİM, SOY DA VER BE NİM GÜ LÜM, NE DE DİM DE KÜS TÜR DÜM, KU RU SUN AĞ ZİM Dİ LİM, GİZ O YA NI BU YA NI, DÖN YÖ NÜ NÜ BU YA NI.

10
3
5
7
9
11
13
15

POR TA KAL Dİ LİM Dİ LİM

SOY DA VER BE NİM GÜ LÜM

NE DE DİM DE KÜS TÜR DÜM

KU RU SUN AĞ ZİM Dİ LİM

GİZ O YA NI BU YA NI

DÖN YÖ NÜ NÜ BU YA NI

Şekil 3.9 : Türkü notası

3.1.2.6 Uzun İnce Bir Yoldayım

YÖRESİ: ŞARKIŞLA

KİMDEN ALINDIĞI: AŞIK VEYSEL ŞATIROĞLU

DERLEYEN: T.R.T. MÜZ. D. BŞK.

NOTAYA ALAN: ALİ CANLI

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

UZUN İN CE BİR YOL DA YIM

Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE

BİL Mİ YO RUM NE HAL DE YİM Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

17

GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY

19

21

23

DÜN YA YA GEL Dİ ĞİM AN DA

25

YŪ RŪ DŪ MAY NI ZA MAN DA

27

İ Kİ KAPI LI BİR HAN DA Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE

29

GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY

31

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM

33

35

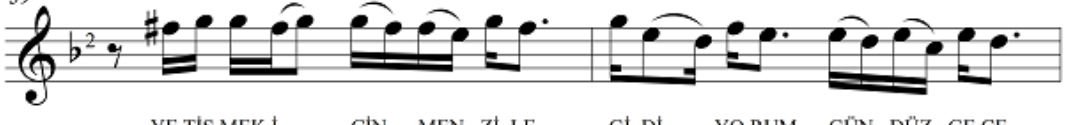
ŞAŞAR VEYSEL İŞ BU HA LE

37

KİMAĞ LA YA Kİ Mİ GÜ LE

39

YE TİŞ MEK İ ÇİN MEN Zİ LE Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE

41

GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY

Şekil 3.11 : Türkü notası

3.1.2.6.1 Uzun İnce Bir Yoldayım Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM
(SAZ BÖLÜMÜ)

UZUN İNCE BİR YOLDAYIM
(SÖZ BÖLÜMÜ)

BİL Mİ YO RUM NE HAL DE YİM Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE

GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY

The image displays two musical staves for the piece 'Uzun İnce Bir Yoldayım'. The first staff is the instrumental part (Saz Bölümü) and the second staff is the vocal part (Söz Bölümü). Both are in 4/4 time and B-flat major. The instrumental part consists of two lines of music. The vocal part consists of two lines of music with lyrics underneath. The lyrics are: 'BİL Mİ YO RUM NE HAL DE YİM Gİ Dİ YO RUM GÜN DÜZ GE CE' and 'GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE GÜN DÜZ GE CE HEY'. The instrumental part uses a variety of rhythmic patterns and melodic motifs, while the vocal part uses a similar melodic structure with a repeating refrain.

Şekil 3.12 : Saz ve söz bölümü karşılaştırması

Söz bölümündeki nakarat bölümü melodik ve ritmik varyantlar kullanılarak saz bölümü olarak yazılmıştır. Bu Deyişi yakan Âşık, saz bölümünde motifleri harmanlayarak ve eklem kaymaları yaparak yeni bir cümle oluşturmuş gibi görülmekte tüm motifler söz bölümünde mevcuttur.

3.1.2.7 Gönül Gurbet Ele Varma

YÖRESİ: GAZİANTEP SARILAR KÖYÜ

KİMDEN ALINDIĞI: HÜSEYİN KIRMIZIGÜL

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISÖZEN

GÖNÜL GURBET ELE VARMA

The musical score is written in a single staff with a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 2/4 time signature. The melody is composed of eighth and sixteenth notes, with some rests and slurs. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes. The score is divided into measures, with measure numbers 5, 10, 14, 18, 22, 26, and 30 indicated at the beginning of their respective lines.

5
10
14
18
22
26
30

GÖNÜL GUR BET E LE VAR MA GÖNÜL GUR BET E LE VAR MA
YA GE Lİ NİR YA GE LİN MEZ HER GÜ ZE LE ME YİL VER ME
YA SE Vİ LİR YA SE VİL MEZ GE LEY GE LEY EY
HER GÜ ZE LE ME YİL VER ME HER GÜ ZE LE ME YİL VER ME
YA SE Vİ LİR YA SE VİL MEZ GEL GÜL LÜM GEL GEL TEL LİM GEL
GEL NAZ LIM GEL GE LEY GE LEY GE LEY GE LEY EY

Şekil 3.13 : Türkü notası

3.1.2.7.1 Gönül Gurbet Ele Varma Adlı Türkünün Saz ve Söz Bölümünün Analizi

GÖNÜL GURBET ELE VARMA (SAZ BÖLÜMÜ)

The Saz section is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of three staves of music. The first staff starts with a quarter rest followed by a quarter note G4, then a quarter note A4, and a quarter note B4. The second staff continues with a quarter note C5, a quarter note D5, a quarter note E5, and a quarter note F5. The third staff continues with a quarter note G5, a quarter note A5, a quarter note B5, and a quarter note C6.

GÖNÜL GURBET ELE VARMA (SÖZ BÖLÜMÜ)

The Söz section is written in 2/4 time with a key signature of one flat (B-flat). It consists of four staves of music with lyrics underneath. The lyrics are: GÖ NÜL GUR BET E LE VAR MA GÖ NÜL GUR BET E LE VAR MA YA GE Lİ NİR YA GE LİN MEZ HER GÜ ZE LE ME YİL VER ME YA SE Vİ LİR YA SE VİL MEZ GE LEY GE LEY EY

Şekil 3.14 : Saz ve Söz Bölümü Karşılaştırması

Söz bölümü melodik ve ritmik varyantlarla saz bölümü olarak yazılmıştır. Söz bölümünün ilk dört ölçüsü (10-14) sözü tekrarlamak ve pekiştirmek için tiz durakta ısrarlı bir kalış gösterdikten sonra 14. ölçü ile art arda gelecek motif tekrarlarına zemin hazırlamıştır. 14. ölçü bu bakımdan söz bölümünde zemin ve nakarat arasında adeta köprü vazifesi görmektedir. Saz bölümünde ise ikinci ölçü bu vazifeyi görmektedir.

3.2 Saz ve Söz Bölümleri Farklı Olan Ezgiler

3.2.1 Çay Benim Çeşme Benim

YÖRESİ: KORKUTELİ

KİMDEN ALINDIĞI: FAHRETTİN ÇELİK

DERLEYEN: İSTANBUL RADYOSU

NOTAYA ALAN: NİDA TÜFEKÇİ - YÜCEL PAŞMAKÇI

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM

The musical score is written in a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat). The time signature is 9/8. The score consists of six lines of music, each with a measure number (1-6) at the beginning. The lyrics are written below the notes. The score ends with a double bar line and a repeat sign.

1. ÇAY BE NİM ÇEŞ ME BE NİM

2. A MAN DER Dİ Mİ DEŞ MEN BE NİM

3. HA Kİ KAT Lİ YA Rİ SEN

4. A MA NÖ NÜM DEN GEÇ ME BE NİM

Şekil 3.15 : Türkü notası

Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler arasında melodik ve ritmik varyant görülmemektedir.

3.2.2 Demirciler Demir Döğeri Tunç Olur

YÖRESİ: RUMELİ

KİMDEN ALINDIĞI: YÖRE EKİBİ

NOTAYA ALAN: YAŞAR AYDAŞ

DEMİRCİLER DEMİR DÖĞER TUNÇ OLUR

DEMİRCİLER DEMİR DÖĞER
TUNÇ OLUR

18

A NEN DE İS YAN DE ĞİL

20

KIZ SE NİN A MAN O GÜL YA NEN DE

Şekil 3.16: Türkü notası

Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler arasında melodik ve ritmik varyant görülmemektedir.

3.2.3 Gidin Bulutlar Gidin

YÖRESİ: KÜTAHYA

KİMDEN ALINDIĞI: HİSARLI AHMET

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: YÜCEL PAŞMAKÇI

GİDİN BULUTLAR GİDİN

3
6
9
12
15
19
22

Gİ DİN BU LUT LAR Gİ DİN AH YARİ ME SE
LA ME DİN GEL GEL GE LA MAN
YARİ MUY KU DA İ SE UY KU SUN HA
RA ME DİN AY LE BİR DA NE MAY LE

GİDİN BULUTLAR GİDİN

24
Gİ DE Rİ SEN U ĞUR LA ROL SUN DAĞ LAR DAŞ LAR

27
YO LU NOL SUN GEL GEL GE LA MAN

30
BEN DEN BAŞ KA YAR SE VER SEN İ LA Hİ GÖ ZÜN

33
KÖ ROL SUN AY LE BİR DA NE MAY LE

Şekil 3.17: Türkü notası

Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler arasında melodik ve ritmik varyant görülmemektedir.

3.2.4 Gıtme Blbl

YÖRESİ: KONYA

KİMDEN ALINDIĞI: OPUR AHMET

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISZEN

GİTME BÜLBÜL

GİTME BÜLBÜL

25
SI LA DA SEV Dİ ĞİM AK LI MA DÜŞ

26
TÜ NEY YEY

29

33
ÇE KİL MEZ GUR BE TİN CE FA SI BÜL BÜL

36
A BÜL BÜ BÜ LÜ BÜ LÜ BÜ LÜ BÜ LÜ NEY

The musical score is written in a single treble clef staff with a key signature of one sharp (F#) and a 2/4 time signature. The melody is characterized by a series of eighth and sixteenth notes, often grouped with slurs. The lyrics are written below the staff, aligned with the notes. The score is divided into five systems, with measure numbers 25, 26, 29, 33, and 36 indicating the start of each system. The final system ends with a double bar line and a fermata symbol.

Şekil 3.18: Türkü notası

Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler arasında melodik ve ritmik varyant görülmemektedir.

3.2.5 Necibe'nin Kaşları Kare

YÖRESİ: ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI: SITKI DEMİRLİ

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISÖZEN

NECİBE'NİN KAŞLARI KARE

NE Cİ BE NİN KAŞ LA RI KA RE AH NE Cİ BE NİN

KAŞ LA RI KA RE AH YÜ RE Ğİ ME VUR DU YA RE

KA VUŞ MA YA BUL SAM ÇA RE AH KA VUŞ MA YA

BUL SAM ÇA RE NE Cİ BEM NE Cİ BEM NAZ LI NE Cİ BEM

GER DA NI BE YAZ SÜS LÜ NE Cİ BEM

NECİBE'NİN KAŞLARI KARE

25

A TE Şİ NE YAN DIM YAN DIM UY KU LAR DAN U YAN DIR DIM

27

AL KAN LA RA BO YAN DIR DIM AL LAH TAN BUL NE Cİ BEM

29

A TE Şİ NE YAN DIM YAN DIM UY KU LAR DAN U YAN DIR DIM

31

AL KAN LA RA BO YAN DIR DIM AL LAH TAN BUL NE Cİ BEM

Şekil 3.19: Türkü notası

Saz ve söz bölümlerindeki ölçüler arasında melodik ve ritmik varyant görülmemektedir.

4. TRT REPERTUARINDA SADECE SÖZ BÖLÜMÜ OLAN EZGİLERİN SAZ BÖLÜMLERİNİN DÜZENLENMESİ

4.1 Müzik Düzenlemesi Nedir?

Bir müzik parçasını yeni bir düzen içinde yeniden kurma, işleme (Yapı Hakları Terimler Sözlüğü, 1971)

Cover”, “Cover versiyon” ya da Aranjman, müzik alanında önceden seslendirilmiş bir eserin farklı sanatçılar tarafından yeniden icra edilmesi anlamına gelmektedir. “Cover” (Okunuşu kavır), kökeni eski Fransızcaya (coverir, 13. Yüzyıl) dayanan İngilizce bir sözcük olmasına rağmen birçok dilde değiştirilmeden kullanılmıştır. Türkçedeki en yaygın karşılığı aranjmandır.

Müzik düzenlemesi, belirli bir amaçla yazılmış müzik yapıtını, başka bir amaçla kullanılabilir biçimde yeniden hazırlama (Vikipedi, Özgür Ansiklopedi)

4.2 Farklı Yörelere Seçilen Bazı Ezgilere yapılan Saz Düzenlemelerinde Kullanılan Yöntem

Bir müzik eserinde en önemli unsur ritimdir. Melodik yapı ritmik değerler üzerine kurulmuştur. Bu çalışmada, saz düzenlemesinde de ritmik motifler esas alınmıştır. Söz bölümündeki nakarat hissi veren müzik cümlesinde bulunan ritmik motifler, değiştirilmeksizin, melodik yapıyı bir bütün olarak ifade edecek şekilde farklı perdeler üzerinde kullanılarak saz bölümü düzenlemesi yapılmıştır.

4.3 Farklı Yörelere Seçilen Bazı Ezgilerin Saz Düzenlemeleri

4.3.1 Alıda Verin Benim Barutumu Saçmamı

YÖRESİ: MUĞLA

KİMDEN ALINDIĞI: GALİP BİLGİLİ VE RUKİYE GÜLTEN

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARI SÖZEN

ALIDA VERİN BENİM BARUTUMU SAÇMAMA

A LI DA VE RİN BE NİM BA RU TU MU SAÇ MA MA

2
ÜÇ GÜN KAL DI ŞU MUĞ LA DAN KAÇ MA MA

3
ÜÇ GÜN KAL DI ŞU MUĞ LA DAN KAÇ MA MA

4
GUR BET DE SE BEP OL DU YAR DAN AY RI DÜŞ ME ME

5
A MAN DA A MAN YAY LA DA BÜL BÜL ÖT ME SİN

6
BENİM DE YA RİM GUR BET LE RE GİT ME SİN

Şekil 4.1 : Türkü notası

4.3.1.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü Zeybeğdir. Yöresi Muğladır. Zeybekler genellikle Bağlama'da Bozuk düzeni ile çalınır. Ezginin icrasında tezenenin ilk vuruşu yukarıdan aşağıya doğrudur ve bütün telleri tarar. 2. vuruş yine yukarıdan aşağıya doğru bütün telleri tarar. 3. ve

4. vuruş alt tel üzerinde alt-üst şeklindedir. 5. ve 6. vuruş aşağıdan yukarıya doğru bütün teller taranarak uygulanır. Tezene genellikle bütün tellere yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru farklı ritmik kalıplarla uygulanır.

4.3.1.2 Saz Düzenlemesinde Kullanılan Yöntem

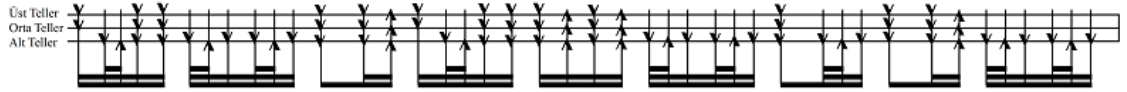
4.3.1.3 Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.2: Motif

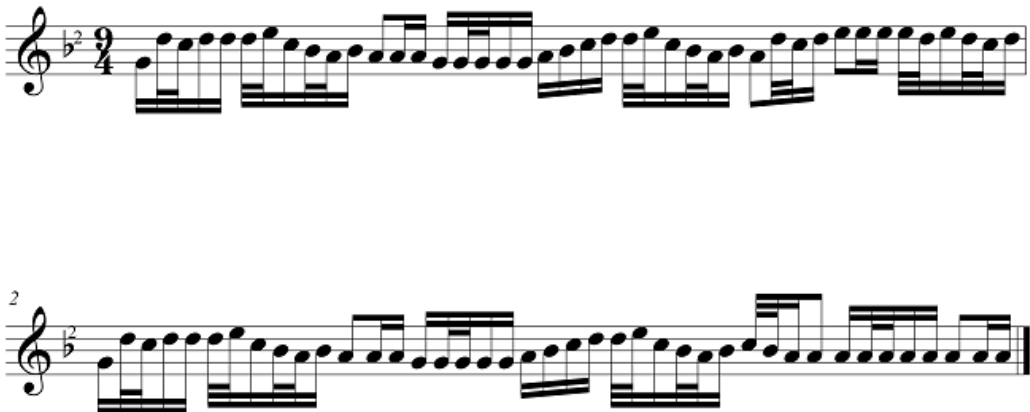
4.3.1.4 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 9/4

Şekil 4.3: Tezene vuruş şeması

ALIDA VERİN BENİM BARUTUMU SAÇMAMA

Şekil 4.4 : Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.2 Bahçeye Gel Bahçeye

YÖRESİ: ORDU

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: TUNCER İNAN

BAHÇEYE GEL BAHÇEYE

The image shows a musical score for the song 'Bahçeye Gel Bahçeye'. It consists of six lines of music, each with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The score is numbered 1, 3, 5, 7, 9, and 11 at the beginning of each line. The lyrics are: 1. BAH ÇE YE GEL BAH ÇE YE BAH ÇE YE GEL BAH ÇE YE; 3. KU RU FIN DIK BU LUR SUN KU RU FIN DIK BU LUR SUN; 5. A LA CAK SAN AL BE Nİ A LA CAK SAN AL BE Nİ; 7. SON RA PİŞ MA NO LUR SUN SON RA PİŞ MAN O LUR SUN; 9. HAY Dİ YAV RU MOY MAK TAN YAR GE Lİ ROY NA MAK TAN; 11. PAR MAK LA RI AĞ RI MIŞ ZİL ÇA LI BOY NA MAK TAN.

BAH ÇE YE GEL BAH ÇE YE BAH ÇE YE GEL BAH ÇE YE

3 KU RU FIN DIK BU LUR SUN KU RU FIN DIK BU LUR SUN

5 A LA CAK SAN AL BE Nİ A LA CAK SAN AL BE Nİ

7 SON RA PİŞ MA NO LUR SUN SON RA PİŞ MAN O LUR SUN

9 HAY Dİ YAV RU MOY MAK TAN YAR GE Lİ ROY NA MAK TAN

11 PAR MAK LA RI AĞ RI MIŞ ZİL ÇA LI BOY NA MAK TAN

Şekil 4.5 : Türkü notası

4.3.2.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü türküdür. Bu Türkünün yöresi Ordu'dur Türküler genellikle bağlamada "Bozuk düzeni" ile çalınır. Türkü türünde olan bazı ezgiler genel olarak belli bir tavırla çalınmazlar. Ezginin melodik yapısında var olan motiflerin icrası, ritmik yapı da aksatılmadan mızraplı bir çalgı olan Bağlamanın karakteristik özelliklerine uygun bir şekildedir. Ama bazı yöreleri türküleri belli tavırlarla çalınır. Örnek: Konya tavrı, Sürmeli tavrı (Yozgat), Silifke tavrı, Kayseri tavrı vb.

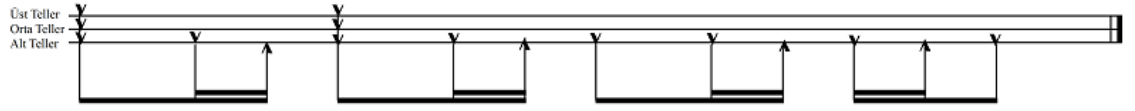
4.3.2.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.6 : Motif

4.3.2.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Şekil 4.7 : Tezene vuruş şeması

BAHÇEYE GEL BAHÇEYE

Şekil 4.8 : Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.3 Dñnmü Burdaydın

YÖRESİ: ADIYAMAN-MINAYIK

KİMDEN ALINDIĞI: AŞIK HASAN HÜSEYİN

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISÖZEN

DÜNMÜ BURDAYDIN (TELLİ DURNA)

DÜN MÜ BUR DA YI DIN BU GÜN MÜ GEL DİN

3
ÖT ME GA RİP GA RİP Sİ NE Mİ DEL DİN

5
ÖT ME GA RİP GA RİP Sİ NE Mİ DEL DİN

8
E ŞİM DE NAY RIL DIM BEN BUR DA KAL DIM

10
YA BAN CI LAR VUR MUŞ TEL Lİ DUR NA MI

12
TEL Lİ DU RU NA MI

Şekil 4.9 : Türkü notası

4.3.3.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü Deyiştir. Yöresi Adıyaman'dır. Deyişler genellikle "Bağlama Düzeni" ile çalınır. Ezginin icrasında, tezene, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru bütün telleri tarayacak şekilde vurulur.

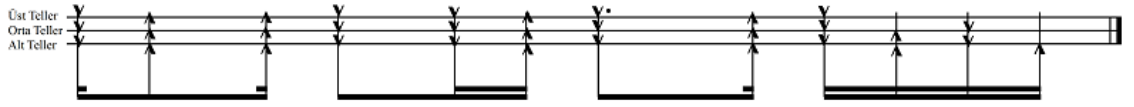
4.3.3.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.10 : Motif

4.3.3.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Şekil 4.11: Tezene vuruş şeması

DÜN MÜ BURDAYDIN (TELLİ DURNA)

Şekil 4.12 : Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.4 Gine Bahar Geldi

YÖRESİ: KARS

KİMDEN ALINDIĞI: AŞIK DURSUN CEVLANİ

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: AHMET YAMACI

GİNE BAHAR GELDİ

Gİ NE BAHAR OL DU BE ZEN Dİ BAĞ LAR

HAS RET LİK KA RET Tİ GEL LEY LAM LEY LAM

YAR SE Nİ NA TE ŞİN Sİ NE Mİ DAĞ LAR

GÖ NÜL DE MİH MA NİM OL LEY LAM LEY LAM

OL LEY LAM LEY LAM OL LEY LAM LEY LAM

OL LEY LAM LEY LAM OL LEY LAM LEY LAM

Şekil 4.13 : Türkü notası

4.3.4.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü Deyiştir. Yöresi Kars'tır. Deyişler genellikle "Bağlama Düzeni" ile çalınır. Ezginin icrasında, tezene, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru bütün telleri tarayacak şekilde vurulur.

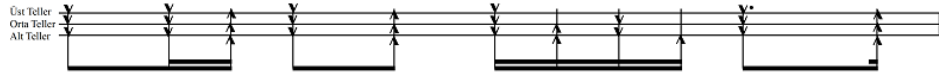
4.3.4.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

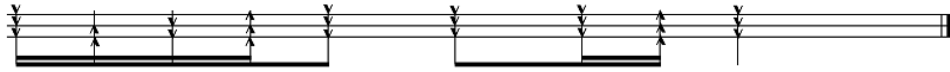
Şekil 4.14: Motif

4.3.4.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Usul: 7/8

Şekil 4.15: Tezene vuruş şeması

GİNE BAHAR GELDİ

Şekil 4.16: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.5 Gökyüzünde Bölük Bölük Durnalar

YÖRESİ: MERZİFON

KİMDEN ALINDIĞI: AŞIK MUSA ASLAN

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISÖZEN

GÖKYÜZÜNDE BÖLÜK BÖLÜK DURNALAR

GÖK YÜ ZÜN DE BÖ LÜK BÖ LÜK DUR NA LAR

3
LEY Lİ LEY Lİ DUR NA LAR DUR NA LA REY

5
DUR NA LA REY DUR NA LA REY

7
NE RE DE DİR MES KE Nİ NİZ E Lİ NİZ

9
E Lİ NİZ E Lİ NİZ

11
BİR NA ME YA ZA YIM YA RE GÖ TŪ RŪN

13
LEY Lİ LEY Lİ GÖ TŪ RŪN GÖ TŪ RŪ NEY

15
GÖ TŪ RŪ NEY GÖ TŪ RŪ NEY

Şekil 4.17 : Türkü notası

4.3.5.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü Değişdir. Yöresi Merzifon'dur. Değişler genellikle "Bağlama Düzeni" ile çalınır. Ezginin icrasında, tezene, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru bütün telleri tarayacak şekilde vurulur.

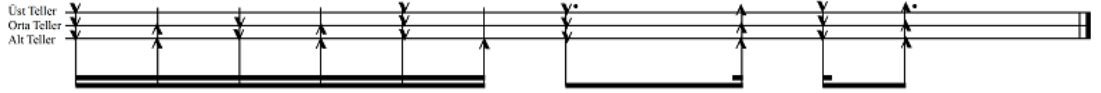
4.3.5.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.18: Motif

4.3.5.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul:7/8

Şekil 4.19: Tezene vuruş şeması

GÖKYÜZÜNDE BÖLÜK BÖLÜK DURNALAR

Şekil 4.20: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.6 Havada Bulut Yok

YÖRESİ: MUŞ

KİMDEN ALINDIĞI: DÜRİYE KESKİN

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISÖZEN

HAVADA BULUT YOK

The image shows the musical notation for the song 'Havada Bulut Yok' in 10/8 time. The notation is written on a single staff in G minor (one flat). The lyrics are written below the staff, aligned with the notes. The lyrics are: HA VA DA BU LUT YOK BU NE DU MAN DIR MEH LE DE Ö LÜM YOK BU NE Şİ VAN DIR ŞU YE ME NEL LE Rİ NE DE YA MAN Dİ Rİ A NOM YE MEN Dİ Rİ GÜ LÜ ÇE MEN Dİ Rİ Gİ DEN GEL Mİ YO RU A CEP NE DEN DİR

Şekil 4.21: Türkü notası

4.3.6.1 Ezginin Türü Ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü türküdür. Türkünün yöresi Muş'tur. Türküler genellikle bağlamada "Bozuk düzeni" ile çalınır. Türkü türünde olan bazı ezgiler genel olarak belli bir tavrıla çalınmazlar. Ezginin melodik yapısında var olan motiflerin icrası, ritmik yapı da aksatılmadan mızraplı bir çalgı olan Bağlamanın karakteristik özelliklerine uygun bir şekildedir.

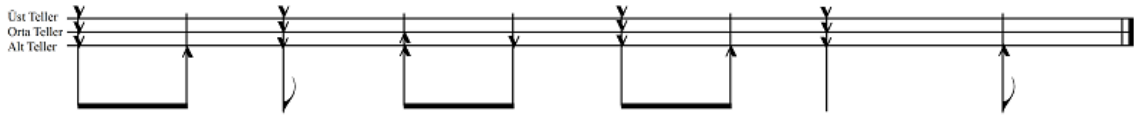
4.3.6.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.22: Motif

4.3.6.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 10/8

Şekil 4.23: Tezene vuruş şeması

HAVADA BULUT YOK

Şekil 4.24: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.7 Hey Onbeşli

YÖRESİ: TOKAT

KİMDEN ALINDIĞI: HAMDİ TÜFEKÇİ

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: NİDA TÜFEKÇİ

HEY ONBEŞLİ

HE YON BEŞ Lİ ON BEŞ Lİ TO KAT YOL LA RI TAŞ LI

ON BEŞ Lİ LER Gİ Dİ YOR KIZ LA RINGÖ ZÜ YAŞ LI

AS LAN YA RİM KIZ SENİ NA DIN HE Dİ YE

BEN DO LAN DIM SEN DE DO LAN GEL BE Rİ YE

FİS TAN AL DIM EN DA ZE Sİ ON YE Dİ YE

Şekil 4.25 : Türkü notası

4.3.7.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü türküdür. Türkünün yöresi Tokat'tır. Türküler genellikle Bağlamada "Bozuk düzeni" ile çalınır. Türkü türünde olan bazı ezgiler genel olarak belli bir tavırla çalınmazlar. Ezginin melodik yapısında var olan motiflerin icrası, ritmik yapı da aksatılmadan mızraplı bir çalgı olan Bağlamanın karakteristik özelliklerine uygun bir şekildedir.

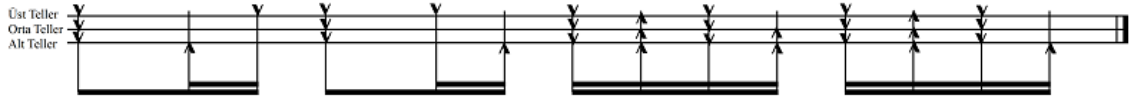
4.3.7.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.26 : Motif

4.3.7.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Şekil 4.27: Tezene vuruş şeması

HEY ONBEŞLİ

Şekil 4.28: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.8 İbrişim Örmüyorlar

YÖRESİ: ADANA

KİMDEN ALINDIĞI: AZİZ ŞENSES

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: AHMET YAMACI

İBRİŞİM ÖRMÜYORLAR

İBRİŞİM ÖR MÜ YOR LAR O YOY İBRİŞİM ÖR MÜ YOR LAR

6
OY OY SEV Mİ ŞİM VER Mİ YOR LAR DA YA NA MAM BEN

11
SEV Mİ ŞİM VER Mİ YOR LAR SAB RE DE MEM BEN TAN RI NIN ZA

16
LİM LA RI O YOY TAN RI NIN ZA LİM LA RI O YOY

21
MÜ NA SİP GÖR MÜ YOR LAR DA YA NA MAM BEN MÜ NA SİP GÖR

26
MÜ YOR LAR SAB RE DE MEM BEN AL TIN YÜ ZÜK KOL Bİ LE ZİK

31
KOL LAR NA ZİK O YOY BEN YA RİM DEN AY RIL MI ŞİM DA YA NA MAM

36
BEN BEN GÜ ZEL DEN AY RIL MI ŞİM SAB RE DE MEM BEN

Şekil 4.29 : Türkü notası

4.3.8.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü türküdür. Türkünün yöresi Adana'dır. Türküler genellikle bağlamada "Bozuk düzeni" ile çalınır. Türkü türünde olan bazı ezgiler genel olarak belli bir tavırla çalınmazlar. Ezginin melodik yapısında var olan motiflerin icrası, ritmik yapı da aksatılmadan mızraplı bir çalgı olan Bağlamanın karakteristik özelliklerine uygun bir şekildedir.

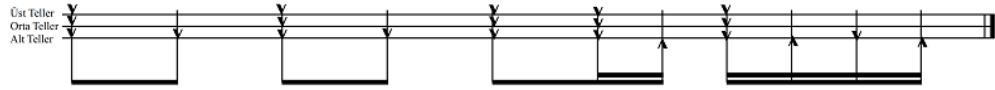
4.3.8.2. Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.30: Motif

4.3.8.3. Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Şekil 4.31: Tezene vuruş şeması

İBRİŞİM ÖRMÜYORLAR

Şekil 4.32: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.9 Taşa Verdim Yanımı

YÖRESİ: ERZİNCAN

KİMDEN ALINDIĞI: SALİH DÜNDAR

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: MUZAFFER SARISÖZEN

TAŞA VERDİM YANIMI

TA ŞA VER DİM YA NI MI TOP RAK EM Dİ

KA NI MI OY DAĞ LAR OY DAĞ LAR

OY DAĞ LAR OY DAĞ LAR OY

EZ RA İ LE CAN VER MEZ DİM CA NAN AL DI

CA NI MI OY DAĞ LAR SÜMBÜL LÜ BAĞ LA ROY

Şekil 4.33 : Türkü notası

4.3.9.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü türküdür. Türkünün yöresi Erzincan'dır. Türküler genellikle bağlamada "Bozuk düzeni" ile çalınır. Türkü türünde olan bazı ezgiler genel olarak belli bir tavırla çalınmazlar. Ezginin melodik yapısında var olan motiflerin icrası, ritmik yapı da aksatılmadan mızraplı bir çalgı olan Bağlamanın karakteristik özelliklerine uygun bir şekildedir.

4.3.9.2 Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.34: Motif

4.3.9.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Şekil 4.35: Tezene vuruş şeması

TAŞA VERDİM YANIMI

Şekil 4.36: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.10 Tutam Yar Elinden

YÖRESİ: ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI: SUAT IŞIKLI - RACİ ALKIR - MÜKERREM KEMERTAŞ

DERLEYEN VE NOTAYA ALAN: NİDA TÜFEKÇİ

TUTAM YAR ELİNDEN

The musical score is written in a single system with eight staves. The key signature is one flat (B-flat) and the time signature is 14/4. The melody is written in a treble clef. The lyrics are written below the notes. The score is divided into measures, with measure numbers 2, 3, 6, 8, 9, 10, and 13 indicated at the beginning of their respective staves. The lyrics are: TU TAM YAR E LİN DEN TU TAM ÇI KAM DAĞ LA RA DAĞ LA RA VAY A GA MEY ŞA HI MEY EY VA HE YEY O LAM BİR YA RE Lİ BÜL BÜL İ NEM BAĞ LA RA BAĞ LA RA VAY A GA MEY ŞA HI MEY EY VA HE YEY.

TU TAM YAR E LİN DEN TU TAM

ÇI KAM DAĞ LA RA DAĞ LA RA

VAY A GA MEY ŞA HI MEY

EY VA HE YEY

O LAM BİR YA RE Lİ BÜL BÜL

İ NEM BAĞ LA RA BAĞ LA RA

VAY A GA MEY ŞA HI MEY

EY VA HE YEY

Şekil 4.37: Türkü notası

4.3.10.1 Ezginin Türü ve Geleneksel Bağlama Tavrı İle İlgili Bilgiler

Ezginin türü Deyiştir. Yöresi Erzurum'dur. Deyişler genellikle "Bağlama Düzeni" ile çalınır. Ezginin icrasında, tezene, yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya doğru bütün telleri tarayacak şekilde vurulur.

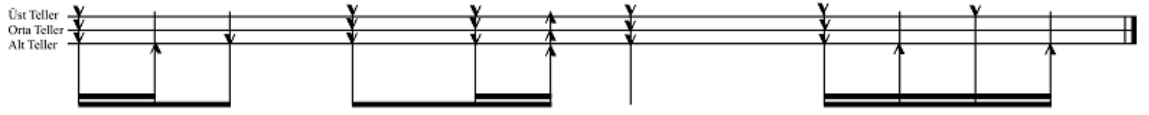
4.3.10.2 Ezginin Nakarat Hissi Veren Söz Bölümünde Mevcut Olan Ritmik Motifler

Şekil 4.38: Motif

4.3.10.3 Söz Bölümündeki Nakarat İfadesi Taşıyan Müzik Cümlesinin Sadece Bağlama İle Saz Bölümü Olarak Düzenlenmesi ve Tezene Vuruş Şeması

Usul: 4/4

Şekil 4.39: Tezene vuruş şeması

TUTAM YAR ELİNDEN

Şekil 4.40 : Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.11 Yollar Seni Gide Gide Usandım

YÖRESİ: MALATYA

KİMDEN ALINDIĞI: MEHMET SESKE

AKTARAN VE NOTAYA ALAN: MEHMET SESKE

YOLLAR SENİ GİDE GİDE USANDIM

YOLLAR SE Nİ Gİ DE Gİ DE U SAN DIM

YOL LAR SE Nİ Gİ DE Gİ DE U SAN DIM

A YA Ğİ MA Dİ KEN BAT TI GÜL SAN DIM

Dİ YÖ RÜ YÖ RÜ DE MU HAN NET GE LİN

BEN DE SE Nİ BİR VE FA LI YAR SAN DIM

BEN DE SE Nİ BİR VE FA LI YAR SAN DIM

DE Ğİ Dİ NİN KI Zİ SEN DEN YA ROL MAZ

Dİ YÖ RÜ YÖ RÜ DE ZA LI MİN KI Zİ

YOLLAR SENİ GİDE GİDE
USANDIM

Şekil 4.44: Düzenlenen saz bölümü notası

4.3.12 Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar

YÖRESİ: EDİRNE YOL ÜSTÜ KÖYÜ

KİMDEN ALINDIĞI: KIZLAR EKİBİ

DERLEYEN: ÜMİT KAFTANCI

NOTAYA ALAN: NİDA TÜFEKÇİ

YÜKSEK TEPELERE EV KURMASINLAR

YÜK SEK YÜK SEK TE PE LE RE EV KUR MA SIN LAR

5
AŞ RI AŞ RI MEM LE KE TE KIZ VER ME SİN LER

9
AN NE Sİ NİN BİR TA NE Sİ Nİ HOR GÖR ME SİN LER

13
U ÇAN DA KUŞ LARA MA LUM OL SUN BENAN NEMİ ÖZ LE DİM

17
HEM AN NE Mİ HEM BA BA MI BEN KÖYÜMÜ ÖZ LE DİM

Şekil 4.45 : Türkü notası

5. SONUÇ

1. Motifler bir ezginin tavrını, yöresini ve söyleme şeklini ifade eder.
2. Saz ve söz bölümü birbirine benzerlik gösteren ezgilerde melodik ve ritmik varyant vardır.
3. Saz ve söz bölümü birbirine benzerlik göstermeyen ezgilerin saz ve söz bölümlerinde ne melodik ne de ritmik varyant mevcuttur.
4. Saz ve söz bölümü birbirine benzerlik gösteren türkülerin melodik yapısında, saz ve sözü ifade eden motiflerin bazılarının aynı şekilde bazılarının da benzerlik gösterecek şekilde yer alması doğrudur. Çünkü saz bölümünde çalgının tavrı ve söz bölümünde ise söyleme şekli (Hançere) ve vurgu ön plândadır.
5. Zemin ve nakaratı ifade eden ve sadece söz bölümü mevcut olan türkülerdeki, nakarat ifadesi veren söz bölümünün saz bölümü olarak tekrar edilip çalınmaması lâzımdır. Çünkü saz ve söz bölümleri birbirinden farklıdır.
6. Tokat yöresine ait olan Hey Onbeşli türküsü ile Ordu yöresine ait Bahçeye gel bahçeye adlı türkülerin ritmik motifleri birbirine benzerlik göstermektedir. İki yöreninde coğrafi yakınlıkları sebebi ile ortak bir kültüre sahip oldukları söylenebilir.
7. Geleneksel THM’de türküler belli olayları sözlü olarak bizlere aktarmaktadırlar. Söz ön plândadır. Saz yani melodi ikinci plandadır. Melodide ise ritm ön plândadır. Bu bakımdan saz bölümünde ritmik yapı gözönünde bulundurularak birdüzenleme yapılması en doğrusudur. Ritmik yapıyı ifade eden motifler aynı zamanda tezene vuruşlarını, yöresel çalma şeklini de göstermektedir. Söz bölümünde, nakarat bölümünü ifade eden ritmik motiflerden hareket ederek melodik yapının akışını bozmadan farklı perdelere yapılacak uygulamalarla saz bölümünün düzenlenmesi mümkündür. Gelişigüzel bir saz bölümü düzenlemesi doğru değildir. Bilimsel temellere

dayandırılmıdır. Bu çalışmanın bundan sonra bu konudaki çalışmalara ışık tutması dileğiyle.

6. KAYNAKLAR

Eke, Metin, “Türk Halk Müziği’nde Tavrılar, Konya ve Yozgat Yöre Ezgilerinin Bağlama İle İcraları”, Halk Kùltürlerini Koruma Yaşatma ve Geleceğe Aktarma Uluslararası Sempozyum Bildirileri, Kocaeli,Motif Vakfı yayınları, aralık 2005.

Sözer, Vural, Müzik Ansiklopedik Sözlük, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1996, s.481.

Feyzioğlu, Nesrin, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 2012 16 (1): 187-198

Önaldı, Şenel, “Türk Musikisinde Kompozisyon, Tahlil ve Makam Nazariyatı” İstanbul, 1983

Altıok, Aral, Ayşegül, Notasyonda Halk Müziği İcrasına Yönelik Tespit Edilen Eksiklikler, Uluslararası Türk Halk Müziği Sempozyumu, Malatya-Türkiye,11-13 Kasım 2011

Yardım, Mehmet Nuri,. “Prozodi Dediğin Nedir ki; Maksat Şarkı Söylemek Olsun”. Saadet Gültaş’la Sohbet”

Tekin, Hatice Selen, “Şair ve Besteci Arasındaki Âhenk”, Turkish Studies, International For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 6/3 Summer 2011, p. 329-354 TURKEY

Eke, Metin, Özel Görüşme. İ.T.Ü. TMDK Çalgı Bölümü. Maçka Kampüsü. 17. 12. 2013.

Önaldı, Şenel, Yüksek Lisans- “Üslûp ve Repertuar” ders notları, İ.T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1995.

BSTS / Yapıt Hakları Terimleri Sözlüğü 1971.

Vikipedi, Özgür Ansiklopedi.

http://www.muzikeğitimcileri.net/bilimsel/makale/O-Ozturk_6.html

ÖZGEÇMİŞ

24.10.1983 tarihinde Sivas'ın Suşehri ilçesinde doğdu. İlk okul eğitiminden sonra, Orta okul ve lise eğitimini İstanbul Teknik Üniversitesi, Çalgı Eğitim Bölümü'nde bitirdi. 2006 yılında lisans eğitimini aynı üniversitenin Kompozisyon Bölümü'nde tamamladı. 2007 yılında askerlik görevini bitirdikten sonra 2008 yılında başladığı Haliç Üniversitesi Yüksek Lisans eğitimindeki derslerini başarılı şekilde tamamladı. Tez aşamasında eğitime bir süre ara verdi. Bu süre içerisinde T.R.T. ve özel televizyonlarda, çeşitli orkestralarla yurtiçi ve yurtdışında piyano ve keyboard icracısı olarak çalıştı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kent Orkestrası Türk Müziği Topluluğu'nda piyano icracısı olarak çalışmalarına devam etmektedir.